

Dato: 7. september 2011

Byrådssak 247/11

Byrådet

Høringsuttalelse - Bergen kommune NOU 2011: 14 Bedre integrering

SOSE SARK-03-201100086-70

Hva saken gjelder:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) sendte den 01.07.2011 på høring NOU 2011:7 Velferd og migrasjon. Høringsfrist er 15.10.2011.

Utredningen er resultatet av arbeidet til inkluderingsutvalget besto av 17 medlemmer med ulike bakgrunn. Mandatet til utvalget var å løfte frem utfordringer og muligheter og foreslå tiltak i inkluderings- og integreringspolitikken. Utvalget har foretatt en kunnskapsbasert gjennomgang av temaer som har betydning for integrering og kommer med forslag til tiltak. Tematisk tar utredningen for seg vesentlige politikkområder som omhandler arbeidsliv, utdanning og kvalifisering, deltakelse i demokrati og sivilsamfunn, levekår, boliger og verdispørsmål. Utvalget definerer integrering på denne måten: "Integrering av innvandrere handler konkret om kvalifisering, utdanning, arbeid, levekår og sosial mobilitet; innflytelse i demokratiske prosesser; deltakelse i sivilsamfunnet; og tilhørighet, respekt for forskjeller og lojalitet til felles verdier. Det er resultatene, altså hva som oppnås langs disse dimensjonene som avgjør hvor vellykket integreringen er." (s.11-12)

Utredningen tegner et bilde av at Norge langt på vei har lyktes i integreringsarbeidet. Innvanderne i Norge scorer bedre på de fleste levekårsindikatorer enn i land vi kan sammenlikne oss med. Til tross for denne hovedtendensen identifiseres utfordringer knyttet til alle politikkområder som omhandles og det lanseres en stor mengde tiltak for å gjøre noe med disse. Denne høringsuttalelsen følger den tematiske inndelingen i utredningen. Noen av innspillene i høringen er listet opp under:

- Bergen kommune er positivt til at helhetlige tiltakskjeder er et av hovedgrepene i integreringsutvalgets overordnede strategi for arbeid og sysselsetting. Det er viktig å ta høyde for at helhetlige kvalifiseringsløp frem til varig arbeid kan ta tid.
- Bergen kommune støtter utvalget i at det er viktig å anvende innvandreres medbrakte kompetanse på en best mulig måte. Mulighet for faglig tilpasning og supplering av utdanning fra andre land, gjennom tilleggsutdanning i Norge, samt flere plasser på tilpassningskurs innenfor lovregulerte yrker, hvor det er mangel på arbeidskraft, vil trolig føre til en bedre utnyttelse av innvandreres medbrakte kompetanse.
- Bergen kommune er enig med utvalget i at det bør innføres gratis norskopplæring for alle innvandrere - også EØS-innvandrere.
- Bergen kommune mener det må komme en sterkere statlig satsning på å prøve ut nye kommunale kvalifiseringstiltak.

- Flere av de nye statsborgerne bør delta i statsborgerskapsremoniene og det bør vurderes om de skal gjøres obligatorisk

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret:

Bystyrets fullmakter § 5 vedtatt av bystyret 24.04.2006, sak 102; Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger skal avgis bystyret. Siden saken ansees å være prinsipiell og samtidig inneholder politiske avveininger legges saken frem for bystyret.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret avgir høringsuttalelse om rapporten til NOU 2011: 14 Bedre integrering, slik den fremgår av saksutredningen.

Monica Mæland
byrådsleder

Hilde Onarheim
byråd for helse og inkludering

Vedlegg: Høringsbrevet, Sammendrag av NOU 2011: 14

Saksutredning:

Bergen kommune har merket seg at hovedbildet som tegnes i rapporten er at innvandrerbefolkningen i Norge greier seg godt. På de indikatorer som måler utdanning, sysselsetting og deltakelse scorer innvandrerbefolkningen i Norge godt sammenliknet med land vi kan sammenlikne oss med. Sett hen til at den norske innvandrerbefolkningen har relativt kort botid i landet forteller dette noe om at Norge har lykket på mange områder i integreringspolitikken. Dette er informasjon det er viktig å nå frem med i den norske offentligheten når spørsmål knyttet til innvandring og integrering skal diskuteres.

Likevel viser også integreringsutvalgets rapport at også Norge har betydelige utfordringer knyttet til at deler av innvandrerbefolkningen scorer dårlig på ulike levekårsindikatorer over tid. Det ligger en betydelig risiko for konflikter dersom disse skillelinjene sementeres seg over tid og disse gruppene ikke opplever en sosial mobilitet som andre grupper i samfunnet. Integreringsutvalget har levert en omfattende utredning som kanskje blir for omfattende. De ulike temaene blir til dels gjentatt flere ganger i rapporten og dersom den hadde hatt en strammere form ville den blitt et enda bedre grunnlag videre debatt og politikktutforming.

Rapporten fra integreringsutvalget inneholder fakta og forslag som Bergen kommune ønsker å uttale seg om en del av forslagene som utvalget kommer med i rapporten. Tematisk følger innspillene i høringsuttalelsen seg til inndelingen i rapporten.

Kapittel 6 Arbeid og sysselsetting

Kommunen utøver roller som både tjenesteyter, samfunnsutvikler, lokaldemokrati og arbeidsgiver. Utredningen berører kommunens arbeid med å integrere og inkludere innvandrerbefolkningen langs alle disse dimensjonene. I vår uttale til kap. 6 anser vi kommunens rolle som arbeidsgiver for å være sentral. Spørsmål som vedrører arbeid og sysselsetting handler om et arbeidsliv som etterspør kvalifikasjoner med utgangspunkt i oppgaver som skal løses og varer/ tjenester som skal produseres og leveres. Arbeid og sysselsetting av innvandrere må således ses i relasjon til det arbeidsmarkedet/arbeidslivet som eksisterer, og det behov arbeidsgivere har for kompetanse og arbeidskraft. Med sine mer enn 16 000 ansatte (mer enn 13 000 årsverk), er Bergen kommune regionens største arbeidsgiver. Kommunen vedtok i 2007 en egen plan for rekruttering og inkludering av arbeidstakere med innvandrerbakgrunn (Mangfold i praksis, bystyresak 139-07, Bergen bystyre 26.juni 2007). Det har siden planen ble lansert vært arbeidet med å utforme og sette i verk ulike typer tiltak for å øke rekrutteringen av arbeidstakere med innvandrerbakgrunn, samt å fremme gode flerkulturelle arbeidsmiljø. Vår erfaring er blant annet at arbeidet krever langsiktighet og at resultater av innsatsen er vanskelig å måle. Hvilke tiltak Bergen kommune skal satse videre på vil vurderes og diskuteres når byrådet i vinter legger frem for bystyret forslag til en ny handlingsplan.

I tillegg til den kvalifisering som finner sted gjennom kommunens introduksjonsprogram og "Ny sjanse", gjelder dette også kommunen i rollen som arbeidsgiver. Denne høsten starter Bergen kommune opp et eget lederopplæringsprogram spesielt tilrettelagt for ansatte med innvandrerbakgrunn, som kan være aktuell for en fremtidig lederkarriere. Det gjennomføres i flere sektorer grunnleggende norskopplæring, opprinnelig startet opp som BKA-prosjekt, og det planlegges en egen norskopplæring for saksbehandlere i kommunen. Kommunen satser videre på å kvalifisere voksne innvandrere til helsefagarbeidere, i samarbeid med NAV og

fylkeskommunal videregående skole. Dette er et langsiktig tiltak der ulike tiltak kjedes sammen. Etter et innføringsår og et komprimert skoleløp med VG1 og VG 2, tilbyr Bergen kommune læreplasser (alternativt praksisplasser/assistentstillinger for deltakere som er best tjent med et løp som praksiskandidater). Deltakere som oppnår fagbrev får etter en skikkethetsvurdering tilbud om stilling i Bergen kommune (minimum 75 %). De første deltakerne i denne ordningen tar fagbrev i 2011. Erfaringen er at det kreves stor grad av oppfølging og tett samarbeid mellom ulike forvaltningsnivåer for å lykkes med denne type kvalifisering. En rekke praktiske og formelle problemstillinger bidrar til at det er utfordrende å utvikle denne typen "sømløse" ordninger. Samtidig er det med utgangspunkt i kommunens fremtidige behov for faglært arbeidskraft svært viktig at det legges til rette for denne typen tiltak. Bergen kommune er derfor positivt innstilt til at helhetlige tiltakskjeder helt fram til varig lønnet arbeid er et av hovedgrepene i integreringsutvalgets overordnede strategi for arbeid og sysselsetting. Det er behov for å legge bedre til rette for voksenopplæring av denne typen, og det er viktig å ta høyde for at kvalifisering til stillinger hvor det kreves formalkompetanse på faglært eller høyskoleutdannet nivå tar tid. I kommunesektoren er det en gjennomgående trend at det stilles formelle kompetansekrav til stillinger på stadig flere fagfelt. Innen helse og omsorg er det et uttalt mål om å redusere andelen ufaglært arbeidskraft.

Bergen kommune støtter at det må legges opp til økt bruk av tiltak med høy effekt målt etter overgang til arbeid og utdanning. Det er imidlertid viktig at det legges til grunn lange nok perspektiver til at det kan være realistisk å forvente at ulike grupper innvandrere skal komme i arbeid. I den forbindelse vil vi vise til at en svært stor del av innvandrerbefolkningen i Bergen har kort botid. Grad av sysselsetting varierer ut fra variabler som innvandringsgrunn, utdanningsbakgrunn og botid. Inkluderingsutvalgets overordnede mål om at innvandreres arbeidsmarkedsdeltakelse på alle nivåer skal være tilnærmet den samme for innvandrere som for befolkningen for øvrig må ses i forhold til dette. Mens arbeidsinnvandrere har en høy sysselsettingsgrad, og i en del tilfeller arbeidskontrakt allerede før ankomst til Norge, kan arbeidstilknytningen den første tiden være svak for flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. For de sistnevnte gruppene, og for personer som kommer på familiegjenforening til disse gruppene, øker sysselsettingen med økt botid. Inkluderingsutvalgets fokus på resultatlikehet (lik yrkesdeltakelse) fremfor sjanselikehet (like muligheter) må ta høyde for dette. Når utvalget foreslår en 10-årig ekstra innsats for å lukke sysselsettingsforskjellene mellom innvandrere og befolkningen for øvrig, og har som delmål at å øke sysselsettingsgraden blant personer med innvandrerbakgrunn til samme nivå som befolkningen som helhet i løpet av ti år, fra 2013 til 2022, må det tas i betraktning at nyankomne innvandrere også i fremtiden vil trenge kvalifisering, norskopplæring, samt investering i omstillingsevne, for å kunne møte arbeidslivets behov for arbeidskraft og kompetanse. Dette gjelder både flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, samt familiegjenforente med disse. Det gjelder imidlertid også arbeidsinnvandrere som velger å bli i landet og deres familier, se uttalelse til punkt 8 nedenfor. Bergen kommune vil vise til merknaden fra utvalgsmedlem og samfunnsforsker Inés Hardoy når hun påpeker at innvandrerbefolkningen til en hver tid vil bestå av nyankomne og innvandrere med kort botid. Hun fremholder at et liberalt samfunn bør tillate at personer kan velge "et annet liv" en gjennomsnittspersonen blant innfødte, gitt at man tar de økonomiske konsekvensene av et slikt valg.

Når det gjelder utvalgets forslag om økt rekruttering av yrkespassive ved at NAV får utvidet ansvar til å øke sysselsettingen blant grupper med lavest sysselsetting, ser vi at det kan være hensiktsmessig med tilrettelagte kvalifiseringsløp i kombinasjon med inntektssikring for personer med liten eller ingen utdanning, manglende norskkunnskaper og ingen relevant

arbeidserfaring, slik utvalget foreslår. Bergen kommune vil imidlertid peke på at det går en grense mellom stat og privatsfære som selvsagt også gjelder for personer med innvandrerbakgrunn. Både tiltak som skal støtte opp under aktivitetsplikt og et eventuelt utvidet ansvar til NAV for å fremme økt rekruttering av yrkespassive, må være innrettet med respekt for dette. Når utvalget lanserer som et hovedmål å øke sysselsettingen blant kvinner med innvandrerbakgrunn til tilnærmet samme nivå som for kvinner i resten av befolkningen, er det viktig å anføre at kvinners yrkesdeltakelse i Norge er svært høy sammenliknet med de aller fleste land. Bergen kommune støtter med disse anmerkningene at det som ledd i en ekstraordinær innsats bør rettes et særlig fokus yrkespassive og langtidsledige.

Utvalgets forslag om at arbeidet mot diskriminering skal forankres i det eksisterende HMS-arbeidet er i tråd med det syn Bergen kommune ga uttrykk for i sin høringsuttalelse til Graverutvalgets forslag (NOU 2009: 14) hvor det i uttalelsens punkt d og e het:

"...

d. Bergen kommune slutter seg til utvalgets forslag om å avvikle arbeidsgivers redegjøringsplikt, og i stedet for legge oppfølgingen av arbeidsgivers aktivitetsplikt inn i virksomhetens HMS-arbeid.

e. Bergen kommune legger til grunn at Arbeidstilsynets kompetanse knyttet til likestilling og usaklig forskjellsbehandling styrkes, slik at tilsynet kan bli en god rådgiver i denne type spørsmål.

... "

I tillegg til overordnede systemendringer og forslag om ekstraordinær innsats, som her er kommentert, lanserer inkluderingsutvalget i sin utredning en lang rekke mål, strategier og forslag til tiltak knyttet til sysselsetting og ledighet, kvinner med innvandrerbakgrunn, unge med innvandrerbakgrunn, diskriminering i arbeidslivet, arbeidsinnvandrere og overkvalifisering.

Vi vil benytte anledningen til å kommentere enkelte av dem:

- Vi merker oss med interesse inkluderingsutvalgets forslag om økt bruk av lederutviklingsprogrammer for personer med innvandrerbakgrunn som skal bidra til rekruttering av ledere med innvandrerbakgrunn, for eksempel gjennom tildeling av statlige prosjektmidler til offentlig og privat sektor. Jf omtalen over av vårt eget lederopplæringsprogram som startes opp høsten 2011.
- Et flertall av utvalgets medlemmer er prinsipielt for bruk av kvotering. Bergen kommune mener at siden forsøk med moderat kvotering av innvandrere ikke har vist dokumenterbar effekt, bør andre virkemidler velges. Dette er et syn byrådet har redegjort grundig for i en sak som ble behandlet av Bergen bystyre i mai i år (bystyresak 104-11). Bergen kommune deler slik sett midretallets syn, når utvalgets mindretallet, uavhengig av prinsipielt standpunkt, viser til at kvotering ikke har dokumentert effekt, og derfor tilrå andre og mer effektive virkemidler brukes for å nå målene om økt sysselsetting og redusert diskriminering.
- Bergen kommune støtter tiltak som går på å motivere flere yrkespassive til å delta i opplæring, kvalifisering og arbeidstrening.

- Bergen kommune mener at helhetlige kvalifiseringsløp for kvinner med lavt utdanningsnivå, svake norskkunnskaper og manglende arbeidserfaring kan være riktige tiltak både for dem som ikke i dag er arbeidssøkere, men og for personer som er arbeidssøkere/ deltakere i andre tiltak. Med utgangspunkt i arbeidslivets behov for kvalifikasjoner, er det viktig å tilpasse tilbud om og etterspørsel etter kompetanse på en best mulig måte. Særlig i offentlig sektor vil det være en realitet at det stilles krav om formalkompetanse i en rekke stillinger.
- Bergen kommune merker seg at utvalget fremhever den gode erfaringen med Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA) i Stavanger og foreslår som tiltak at NAV kan inngå som en del av samarbeidet om dette senteret. Bergen kommune ser at det er et behov for å etablere et tilsvarende senter i Bergen og har kontakt med regionale statlige samarbeidspartnere om dette.

Kapittel 7 Utdanning

Bergen kommune er enig med utvalget i at deltakelse i barnehage er positiv for barns utvikling og særlig for barns språkstimulering i førskolealder. Det er derfor positivt at prosentandelen av minoritetsspråklige barn 1-5 år i barnehage økte fra 51,5% (76,2%) i 2005 til 67,8% (88,5%) i 2009 (prosentandelen for alle barn i parentes). Selv om andelen av barn med innvandrerbakgrunn i barnehagen har økt markant de siste årene er det et paradoks at de barna som kanskje har størst utbytte av å gå i barnehagen er underrepresentert.

Utvalget kommer med en klar anbefaling av å avvikle kontantstøtteordningen for å få flere barn med innvandrerbakgrunn inn i barnehagen. Dette tiltaket sammen med en økning i barnetrygden, kompetanseheving av personalet i barnehagene, språktesting av barn i førskolealder og økt innsats rettet mot barn som kommer til Norge like før skolestart er tiltakene som trekkes frem for å nå målet om at barn med innvandrerbakgrunn skal ha samme læreforutsetninger som øvrige barn ved skolestart.

Argumentene for avvikling av kontantstøtten har fått mye plass både i rapporten og har vært synlig i medieomtalen rundt presentasjonen av rapporten. Dette er ikke overraskende ettersom denne stønaden er politisk kontroversiell. Det kan imidlertid virke som om denne saken tar for mye fokus bort fra andre viktige saker i rapporten. Det er også uklart hvor mye større andel av innvandrerbarna som ville gått i barnehage dersom ordningen var avviklet. Utviklingen de siste årene tyder jo på at andelen av innvandrerbarn i barnehagen stiger kraftig til tross for kontantstøtten. Det forhold at mange innvandrerforeldre velger å være hjemme sammen med barna i de første leveårene behøver helle rikke bety at de lever i språklig og sosial isolasjon. Gjennom tiltak som åpen barnehage kan små barn sammen med en forelder få språktrening sammen også i denne perioden.

Kapittel 8 Voksenopplæring og kvalifisering av nyankomne innvandrere

Bergen kommune merker seg utvalgets observasjon av at "Integreringsarbeidet skjer i kommunene" (s.236). Dette er i riktig selv om kommunene er avhengige av et godt samarbeid med andre aktører som fylkeskommunen og NAV Arbeid. Bergen kommune er enige med utvalget i at kommunene skal formulere konkrete resultatmål for introduksjonsprogram og norskopplæring. Fokus på resultater og målstyring er viktig også i dette arbeidet i Bergen.

Bergen kommune er også enige i de fleste forbedringsforslagene utvalget legger opp til som tett oppfølging, god kvalitet i introduksjonsprogrammet, mer individuelt tilpasset norskopplæring osv. For å klare å videreutvikle integreringsarbeidet i kommunene trengs det imidlertid midler utover det ordinære integreringstilskuddet og norsktilskuddet. Som beregningsutvalgets tall viser dekkes ikke det ordinære kommunale integreringsarbeidet inn fullstendig av de statlige rammene. Det finnes derfor ikke økonomiske ressurser i kommunene til nye prosjekter. Prosjektmidlene for utvikling av nye kommunale tiltak i introduksjonsprogrammet og norskopplæringen post 62 og 61 falt bort i statsbudsjettet for 2008. Vi forventer at en ny satsning på dette følges opp av regjeringen i statsbudsjettene fremover. Bergen kommune ønsker å være med å utvikle og utprøve nye ideer og tiltak for å bedre integreringsarbeidet i kommunen og ser frem til et samarbeid med departementet om dette.

Et eksempel på en vellykket satsning på å prøve ut nye metoder er Ny sjanse som er en del av regjeringens fattigdomssatsning og som ble initiert av Bondevik 2-regjeringen. Ny sjanse prosjektet i Bergen er nå en del av kommunens ordinære tjenestetilbud og de målrettede tiltakene i regi av denne enheten vurderes som svært vellykket. Bergen kommune støtter utvalgets forslag om å styrke Ny sjanse-prosjektene og at regjeringen fremover bør legge opp til en jevnere regional fordeling av disse midlene.

Den største gruppen innvandrere til Norge de siste årene er imidlertid ikke en del av personkretsen til introduksjonsloven og har verken rett til introduksjonsprogram eller norskopplæring. De fleste arbeidsinnvandrere fra EØS-land har andre forutsetninger til å integrere seg i det norske samfunnet enn flyktninger. Denne gruppen har høyere sysselsettingsgrad enn befolkningen som helhet. Men samtidig ser en at denne gruppen i større grad enn tidligere blir værende i Norge og har med seg familien hit. Det er svært viktig både for den enkelte arbeidsinnvandrer og samfunnet at disse får gode norskkunnskaper. Undersøkelser viser at mange i denne gruppen i dag ikke har gode nok norskkunnskaper. Utvalget foreslår i rapporten følgende tiltak:

"Arbeidsinnvandrere som bosetter seg i Norge skal sikres grunnleggende norskopplæring som er relevant for å gjøre seg kjent med arbeidslivets regler og forhold som er nødvendig for deltakelse i samfunnet. Ved behov for ytterligere norskopplæring utover grunnleggende norskkunnskaper skal dette bekostes av den enkelte eller ev. av arbeidsgiver." (s.245)

Bergen kommune slutter seg til dette forslaget. På samme måte som kommuner langs hele kysten har Bergen opplevd en kraftig økning av arbeidsinnvandrere fra EØS-land de siste årene. Gode arbeids- og velferdsvilkår i Norge virker tiltrekkende på arbeidskraft fra andre deler av EØS-området og det er behov for arbeidskraft. Dårlige økonomiske konjunkturer i Sør-Europa gjør også at det forventes en økning av innvandring fra Sør-Europa. Vi har nylig fått rapporter fra Røde Kors i Bergen at spanjoler og italienere og andre som er rammet av finanskrisen i Europa melder seg på gratis norskopplæring hos dem i stort omfang. Mange av arbeidsinnvandrerne som kommer blir værende permanent eller i lengre tid. Disse har like stort behov for å lære norsk som andre innvandrere. Bergen kommuner er bekymret for konsekvensene dersom det etter hvert blir en stor gruppe personer med lang botid i Norge som ikke snakker godt norsk. Disse vil møte problemer både som foreldre til barn i barnehage og skole, og i arbeidslivet.

Kapittel 9 Bedre bruk av innvandreres medbrakte kompetanse

Inkluderingsutvalget lanserer flere mål, strategier og tiltak for å oppnå bedre utnyttelse av innvandreres medbrakte kompetanse. Hovedmålet er at alle innvandrere skal få uttelling for sin medbrakte kompetanse slik at andelen innvandrere med fagutdanning eller høyere utdanning, som bruker utdanningen i sitt arbeid, er den samme som for befolkningen som helhet. Delmål er at alle innvandrere skal ha rett til kartlegging, vurdering og godkjenning av medbrakt kompetanse, samt at innvandrere med utdanning innenfor et fagområde hvor det er mangel på arbeidskraft skal ha rett til et påbygningstilbud.

Bergen kommune støtter utvalget i at det er viktig å anvende innvandreres medbrakte kompetanse på en best mulig måte. Dette har stor betydning både for den enkelte og for samfunnet, som på en rekke områder vil ha stort behov for arbeidskraft og kompetanse fremover. Samtidig er det en kjensgjerning at det i mange tilfeller kan være problematisk for arbeidsgivere å vurdere CV-ene til personer med innvandrerbakgrunn i konkrete rekrutteringssituasjoner. For å lykkes med overordnede målsettinger på et makronivå, er det her viktig å ha søkelys på hvilke mekanismer som inntreffer i de konkrete rekrutteringssituasjonene på mikronivå, der arbeidsgivere vil oppleve å ha begrensede ressurser til å hente supplerende informasjon om søkere med vanskelig tilgjengelige søknader, og et behov for å redusere risiko. Det er derfor svært viktig at personer med utdanning fra utlandet har oversatt og fått godkjent sine papirer fra NOKUT før de søker en konkret stilling i for eksempel kommunen. I en del tilfeller vil det være vanskelig å ta stilling til innholdet i en utdanning selv med papirer fra NOKUT. I noen tilfeller kan utdanningen være mangelfull eller på siden av det arbeidsgivere vurderer å ha behov for.

I tillegg vil ferdighetsnivået i norsk språk inngå i kvalifikasjonsvurderingene til svært mange stillinger, og manglende norskkunnskaper og svak selvpresentasjon kan medføre at søkere blir vurdert som ikke kvalifisert. Det kan derfor være problematisk å kun ta utgangspunkt i det formelle utdanningsnivået fra hjemlandet (eller annet land), når spørsmålet om overkvalifisering analyseres. Tilstrekkelige norskkunnskaper og kunnskaper om norsk arbeids- og samfunnsliv vil være en nøkkelkompetanse i store deler av arbeidslivet. Dette gjelder i stor grad Bergen kommune som i svært stor grad utfører brukerrettet tjenester i en lokal kontekst, hvor den etnisk norske majoritetsbefolkningen fortsatt utgjør fortsatt det store flertallet.

Mulighet for faglig tilpasning og supplerende utdanning fra andre land, gjennom tilleggsutdanning i Norge, samt flere plasser på tilpassningskurs innenfor lovregulerte yrker hvor det er mangel på arbeidskraft, vil likevel trolig kunne føre til en bedre utnyttelse av innvandreres medbrakte kompetanse, og må anses som et svært viktig tiltak, med god samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og som derfor bør realiseres. Dette er et tilbud som inkluderingsutvalget peker på at det i dag er mangel på. En betydelig andel personer med utenlandsk utdanning får i følge utvalget i dag avslag på sin søknad om godkjenning av utdanningen innenfor enkelte emner som de mangler i sin utdanning. Dette gjelder blant annet helseyrker som tannlege, lege og sykepleier. (Utredningens s 256)

Bergen kommune anser videre at det kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt å gi innvandrere rett til et påbygningstilbud innenfor fagområder med vedvarende mangel på arbeidskraft, gitt at dette medfører at disse personene kommer i varig lønnet arbeid. Det må imidlertid avklares nærmere på hvilke områder dette skal gjelde, og på hvilke betingelser.

Bergen kommune vil videre vise til betydningen av ordningen med realkompetansevurdering.

Når det gjelder utvalgets forslag om at fylkeskommunen må legge til rette for utvidet bruk av praksiskandidatordningen for voksne innvandrere med medbrakt yrkeserfaring, vil vi vise til behovet for hensiktsmessig regelverk knyttet til voksenopplæring i fagopplæringen, både knyttet til hovedmodellen med læringsløp og praksiskandidatordningen. Jf vår uttalelse til kap. 5.

Kapittel 10 Demokrati og deltakelse: formelle og uformelle integreringsarenaer

Bergen kommune mener også at det er viktig å vie oppmerksomhet rundt innvandrerbefolkningens vedvarende lavere valgdeltakelse, deltakelse i det sivile samfunn og representasjon i demokratiske beslutningsorgan. Det er vesentlig for at den norske demokratiet at hele befolkningen blir hørt og deltar der beslutninger fattes. Den lave deltakelsen kan i stor grad forklares med at innvandrerbefolkningen i Norge har relativt kort botid i landet men desto mer viktig er det å endre denne situasjonen. Særlig viktig er dette ettersom minoritetene med innvandrerbakgrunn også samsvarer med de gruppene som scorer dårlig på ulike levekårsindikatorer. Bergen kommune slutter seg til de fleste tiltakene som går ut å rette opp i disse skjevhetene mellom samfunnsdeltakelsen til innvandrerbefolkningen og majoritetsbefolkningen. Det radikale forslaget om stemmeplikt er imidlertid lite passende i et liberalt og åpent samfunn som det norske.

Det har imidlertid skjedd en positiv endring de siste årene i at personer med innvandrerbakgrunn i økende grad er synlige i nasjonale medier. Disse personene kommer i stor grad fra Oslo-området og mange har sin bakgrunn fra miljøer av arbeidsinnvandrere som kom til Norge før innvandringsstoppen på midten av 70-tallet. Sammensetningen av innvandrer miljøene i Bergen og på Vestlandet for øvrig skiller seg fra den en finner rundt Oslo både i nasjonalitetsgrupper og botid. Den typiske innvandreren i Bergen kommer ikke fra Pakistan og et innvandrer miljø med røtter tilbake til begynnelsen av 70-tallet. Det er problematisk at innvandrerstemmene som blir hørt i den nasjonale debatten i stor grad har tilknytning til et geografisk område og en etnisk gruppe. Det er derfor positivt at personer med tilknytning til Bergen som Dhayalan Velauthapillai og Marco Elsafadi har bidratt i Integreringsutvalget. Politiske partier, organisasjoner og medier i Bergen har et stort ansvar i finne og løfte frem flere slike tydelige stemmer fra innvandrer miljøene her vest.

Bergen kommune er enige i at det bør skje en dreining av tilskuddene på integreringsfeltet fra sentrale organisasjoner til lokal aktivitet. Det finnes et mangfold av gode ideer om tiltak som kunne blitt realisert dersom det var flere midler tilgjengelig lokalt. Kommunene har begrensede ressurser til å støtte frivillige organisasjoner og Bergen kommune skulle gjerne ønske å kunne satse enda mer sammen med disse. Samtidig bør fokuset være på tiltak som fremmer integrering og som skaper møteplasser mellom grupper. Idrettslag og foreninger basert på etniske og nasjonale skillelinjer er ikke tiltak som bør få integreringsmidler. Organisasjoner som driver med aktiviteter som thailandsk folkedans og eritreisk husflid bør behandles på lik linje med norske idrettslag og foreninger.

Kapittel 11: verdier og konfliktløsning

Det er bra at integreringsutvalget trekker frem et styrket fokus på temaer rundt hva som skal kreves for å få innvilget norsk statsborgerskap. Fylkesmannsembetene har opparbeidet en erfaring i å arrangere statsborgerskapsseremonier for nye statsborgere. Disse høytidelige seremoniene danner en verdig ramme rundt utdelingen av statsborgerskapsbrevet og understreker alvoret i det å skifte statsborgerskap. Deltakelsen i disse er frivillig og har til dels

vært lav. Flere av de nye statsborgerne bør delta i disse seremoniene og det bør vurderes om de skal gjøres obligatorisk.

Kapittel 12: Bokonsentrasjon av innvandrere i byområder

Det brukes mye plass i rapporten på situasjonen i Oslo hvor størstedelen av innvandrerbefolkningen bor konsentrert i enkelte bydeler som også har store levekårsutfordringer. I Bergen eksisterer ikke det samme skarpe skillet men også i her finnes det geografiske byområder med en kombinasjon av høy andel personer med innvandrerbakgrunn og særlige levekårsutfordringer. Derfor er Bergen kommune glad for at regjeringen utvidet områdesatsningen for bedre levekår til også å omfatte bydeler i Bergen og Drammen. Kommunen ser frem til å fortsette samarbeidet om det felles løftet i Årstad bydel.

Noe av årsaken til at det er en konsentrasjon av innvandrere i enkelte boområder i Bergen er at de kommunale boligene i stor grad er konsentrert i enkelte bydeler. Som et resultat av dette blir nye kommunale boliger kjøpt og bygget i bydeler der konsentrasjonen av innvandrerbefolkningen er mindre. Samtidig skal Bergen kommune satse enda mer målrettett for å få flere personer med innvandrerbakgrunn inn i en selvstendig boligkarriere blant annet gjennomaktiv bruk av startlån.

Bergen kommune deler også utvalgets synspunkter på at det er et stort kunnskapsbehov rundt denne tematikken. Det er viktig at det også rettes et fokus mot behovet for kunnskap om situasjonen i landets nest største kommune og ikke bare hovedstaden. Dette er viktig kunnskapsgrunnlag for den kommunale byplanleggingen.